

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнесу, природокористування і туризму

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

щодо виконання та оформлення випускних кваліфікаційних робіт
для здобувачів вищої освіти
галузі знань 24 – Сфера обслуговування
спеціальності 242 - *“Туризм”*
освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр», «магістр»
денної форми навчання

Обговорено і рекомендовано
на засіданні кафедри туризму
протокол № 7
від 13 січня 2020 р.

Чернігів, ЧНТУ 2020

Випускна кваліфікаційна робота. Методичні вказівки щодо виконання та оформлення випускних кваліфікаційних робіт здобувачами вищої освіти денної форми навчання освітніх ступенів „бакалавр”, „магістр” спеціальності 242 „Туризм”/ \Укл.:Зеленська О.О., Алешугіна Н.О., Роговий А.В. - Чернігів: ЧНТУ, 2020. -37 с.

Укладачі: Зеленська Олена Олександрівна, кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри туризму;
Алешугіна Наталія Олександрівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри туризму;
Роговий Андрій Віталійович, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри туризму

Відповідальний за випуск: Зеленська Олена Олександрівна, кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри туризму

Рецензент: Забаштанський Максим Миколайович, доктор економічних наук, професор, директор навчально-наукового інституту бізнесу, природокористування і туризму

ЗМІСТ

Вступ	4
Розділ 1. Загальні положення	5
Розділ 2. Керівництво виконанням випускних кваліфікаційних робіт. Обов'язки керівника та здобувача вищої освіти	7
Розділ 3. Організація роботи по виконанню випускного кваліфікаційного дослідження	8
Розділ 4. Вимоги до змісту, обсягів та структури випускної кваліфікаційної роботи	11
Розділ 5. Вимоги до оформлення випускної кваліфікаційної роботи	16
Розділ 6. Рецензування та захист випускної кваліфікаційної роботи	19
Розділ 7. Загальні критерії оцінювання випускної кваліфікаційної роботи	21
Додатки	23

ВСТУП

Підготовка бакалаврів та магістрів за спеціальністю 242 „Туризм” базується на Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», Положенні про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту), галузевих стандартах вищої освіти з підготовки фахівців.

Методичні рекомендації розроблено відповідно до вимог Галузевого стандарту вищої освіти України щодо засобів діагностики якості вищої освіти та Галузевого стандарту вищої освіти з галузі знань „Сфера обслуговування” спеціальності „Туризм” для освітніх ступенів «бакалавр» та «магістр». При підготовці Методичних рекомендацій укладачі орієнтувались на кращі аналогічні розробки провідних вузів України, які здійснюють підготовку бакалаврів та магістрів за спеціальністю „Туризм”.

Виконання і захист випускної кваліфікаційної роботи є загальнодержавним методом комплексної діагностики рівня професійних знань, умінь та навичок здобувачів вищої освіти освітнього ступеня ”бакалавр” та ”магістр” у процесі атестації випускників вищого навчального закладу.

У Методичних рекомендаціях викладено основні положення та вимоги до цілей, завдань та змісту випускної кваліфікаційної роботи, її підготовки та оформлення, наукового керівництва, підготовки до захисту, процедури захисту, критеріїв оцінки.

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Випускна кваліфікаційна робота є самостійно виконаним науковим дослідженням здобувача вищої освіти і завершальним етапом його навчання у вищому навчальному закладі. Вона підводить підсумки теоретичного навчання і здобутих практичних умінь та навичок за весь період підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю „Туризм”.

Випускна кваліфікаційна робота виконується відповідно до вимог та напрямів наукових досліджень, що розробляються та впроваджуються на випусковій кафедрі, і має засвідчити професійну зрілість випускника, виявити його спеціальну та загальнонаукову підготовку, вміння застосовувати методи наукового дослідження для вирішення науково-практичних завдань у сфері туризму.

Метою виконання випускної кваліфікаційної роботи є:

- систематизація, закріплення, розширення та застосування теоретичних та практичних знань при вирішенні конкретних науково-дослідних завдань;
- розвиток навичок самостійної роботи, оволодіння методикою дослідження та проведення експериментів при вирішенні наукових проблем;
- діагностика рівня підготовленості здобувача вищої освіти до професійної практичної або науково-дослідної діяльності;
- вирішення професійно-орієнтованої проблеми, що ґрунтується на комплексному опануванні прикладного матеріалу та результатах власних досліджень практичної ситуації, послідовному викладенні рекомендацій щодо вдосконалення управління підприємствами туристичної індустрії.

Під час виконання випускної кваліфікаційної роботи відповідно до кваліфікаційних вимог випускник повинен виявити наступні **компетентності**:

- Знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки управлінської діяльності у сфері туризму;
- Здатність досліджувати різні аспекти розвитку туризму, виявляти проблеми та знаходити шляхи їх вирішення, застосовуючи набуті знання, уміння та навички;
- Здатність аналізувати, планувати та прогнозувати розвиток туризму на регіональному, місцевому та локальному рівнях;
- Здатність аналізувати діяльність суб'єктів індустрії туризму на всіх рівнях управління та прогнозувати перспективи їх розвитку;
- Здатність планувати процес розробки, просування, реалізації та організації споживання туристичного продукту;
- Здатність аргументувати та обґрунтувати сучасні тенденції і регіональні пріоритети розвитку туризму в цілому та окремих його форм і видів;
- Здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал;
- Здатність оцінити значення інновацій та застосовувати їх в процесі проектування розвитку туризму на регіональному, місцевому та локальному рівнях.

Програмним результатом виконання випускної кваліфікаційної роботи є формування вмінь:

1. Використовувати на практиці основні методи наукових досліджень в галузі туризму;
2. Поважати інтелектуальну власність, вміти використовувати правила цитування, посилання на використані джерела та стандарти оформлення бібліографічних джерел;
3. Демонструвати навички та результати власної інтелектуальної праці;
4. Використовувати положення міжнародного туристичного законодавства;
5. Аналізувати сучасні тенденції розвитку міжнародного туризму та використовувати знання в управлінні розвитком туризму на регіональному, місцевому та

локальному ринку туристичних послуг;

6. Вміти використовувати на практиці поняття з теорії туризму;
7. Проектувати та планувати діяльність туристичного підприємства та його персоналу;
8. Оцінити значення основних видів альтернативного туризму, вміти проектувати їх розвиток;
9. Пояснювати особливості організації рекреаційно-туристичного простору.
10. Вміти застосовувати методи планування та прогнозування в процесі проектування розвитку туризму на регіональному, місцевому та локальному рівнях;
11. Розбиратися в туристичній документації;
12. Проектувати процес обслуговування споживачів туристичних послуг на основі використання інноваційних інформаційних, комунікаційних і сервісних технологій та дотримання стандартів якості і норм безпеки.
13. Застосовувати принципи управління процесами організації роботи суб'єкта туристичного бізнесу та окремих його підсистем (адміністративно-управлінська, соціально-психологічна, економічна, техніко-технологічна).
14. Володіти іноземною мовою на рівні, достатньому для читання і розуміння наукових статей професійної тематики, написання анотацій до власних наукових публікацій;
15. Проявляти толерантність до альтернативних принципів та методів виконання професійних завдань.
16. Аргументовано відстоювати свої погляди у розв'язанні професійних завдань.
17. Виявляти проблемні ситуації і пропонувати шляхи їх розв'язання.
18. Приймати обґрунтовані рішення та нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності.
19. Професійно виконувати завдання в невизначених та екстремальних ситуаціях.

Представлена до захисту випускна кваліфікаційна робота випускника повинна бути логічною, доказовою, аргументованою і відповідати таким **вимогам**:

- засвідчувати відповідний рівень знань та професійної підготовки випускника з теоретичних основ та практичних питань розвитку сфери туризму;
- відображати вміння випускника самостійно опрацьовувати літературні та інші джерела інформації, узагальнювати досвід провідних підприємств та установ майбутньої сфери діяльності;
- засвідчувати вміння самостійно вивчати поставлені питання, відбирати та об'єктивно аналізувати практичний матеріал, відповідно до цілей дослідження;
- засвідчувати вміння робити власні узагальнення і висновки, конкретні пропозиції з удосконалення діючої на підприємстві або в регіоні системи менеджменту на основі застосування елементів наукового дослідження і пошуку самостійного підходу до вирішення управлінських проблем;
- засвідчувати здатність критично мислити та вміння доводити власну точку зору;
- виявляти знання та професійні навички у застосуванні можливостей комп'ютерної техніки та сучасних інформаційних технологій;
- мати всі потрібні супровідні документи;
- бути оформленою згідно із встановленими вимогами і поданою до захисту у встановлені терміни.

До підсумкової атестації – захисту випускної кваліфікаційної роботи – допускаються здобувачі вищої освіти, які склали іспити, заліки, захистили курсову роботу, звіти з практики, склали випускний кваліфікаційний іспит, передбачені робочим навчальним планом з підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня 242 „бакалавр з туризму” та „магістр з туризму”.

Кожна випускна кваліфікаційна робота має бути оригінальною за характером і містити елементи досліджень із питань менеджменту, економіки, територіальної організації, маркетингу, технології у сфері туризму. Крім того, містити пропозиції щодо усунення негативних явищ в управлінській та фінансово-господарській діяльності, запобігання їх виникненню та рекомендації щодо удосконалення системи менеджменту на рівні підприємства, регіону, країни.

Сформовані під час підготовки випускної кваліфікаційної роботи випускника результати досліджень, висновки і власні пропозиції виносяться здобувачем вищої освіти на захист в Екзаменаційній комісії (ЕК) на здобуття кваліфікації „бакалавр з туризму” та „магістр з туризму”. На підставі захисту випускної кваліфікаційної роботи ЕК вирішує питання про присвоєння її автору кваліфікації і видачу диплома бакалавра або магістра.

Випускна кваліфікаційна робота, яка не відповідає вимогам щодо змісту та оформлення, написана без дотримання затвердженого календарного плану, не містить матеріалів конкретного дослідження теми, обґрунтованих висновків та пропозицій, а також не має рецензії, до захисту не допускається.

РОЗДІЛ 2

КЕРІВНИЦТВО ВИКОНАННЯМ ВИПУСКНИХ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ. ОБОВ'ЯЗКИ КЕРІВНИКА ТА ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

Керівництво випускними кваліфікаційними роботами зі спеціальності 242 „Туризм” здійснюється викладачами кафедри туризму на підставі їх учбового навантаження.

Керівниками випускних кваліфікаційних робіт можуть бути викладачі кафедри, котрі мають наукові ступені доктора або кандидата наук, вчені звання, або провідні викладачі, які здійснюють наукові дослідження відповідного напрямку.

За необхідності поряд із керівником випускної кваліфікаційної роботи від кафедри може бути призначено консультанта-практика із числа спеціалістів установ чи підприємств, на матеріалах яких виконується робота.

Здобувач вищої освіти зобов'язаний при написанні випускної кваліфікаційної роботи виконувати всі вказівки наукового керівника.

Наукове керівництво випускною кваліфікаційною роботою включає:

- допомогу у виборі теми, її остаточному формулюванні, визначенні меж її розкриття;
- оформлення науковим керівником завдання на випускну кваліфікаційну роботу;
- надання допомоги здобувачу вищої освіти в розробці календарного графіка роботи на весь період виконання випускної кваліфікаційної роботи;
- рекомендації по літературі, довідковим, архівним матеріалам і іншим джерелам з теми;
- проведення систематичних консультацій в ході виконання випускної кваліфікаційної роботи;
- контроль дотримання календарного плану, якості та самостійності виконання роботи, інформування завідувача кафедри про хід підготовки роботи до захисту;
- перевірку випускної кваліфікаційної роботи, оцінку її готовності до захисту;
- написання відгуку на випускну кваліфікаційну роботу;
- участь в роботі комісії із захисту здобувачем вищої освіти випускної кваліфікаційної роботи.

Час, що відводиться викладачеві на керівництво випускною кваліфікаційною роботою, регламентований „Нормами часу навантаження професорсько-викладацького складу інституту”.

Обов'язки здобувача вищої освіти:

- дотримуватись графіка та звітувати в передбачені строки перед керівником про хід роботи;

- написати та оформити текст роботи згідно вимог даних Рекомендацій;
- не пізніше, ніж за два тижні до дня захисту на засіданні екзаменаційної комісії подати роботу для попереднього розгляду на кафедрі;
- отримати необхідні рецензії та відгук керівника.

Відповідальність за правильність прийнятих рішень, обґрунтувань, розрахунків та якість оформлення випускної кваліфікаційної роботи несе здобувач вищої освіти.

РОЗДІЛ 3 ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ПО ВИКОНАННЮ ВИПУСКНОГО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Термін виконання випускної кваліфікаційної роботи становить 8-10 тижнів.

Процес виконання та підготовки до захисту випускної кваліфікаційної роботи відбувається у кілька послідовних етапів.

1. Ознайомлення здобувача вищої освіти з основними вимогами, що пред'являються до виконання випускної кваліфікаційної роботи. Основні вимоги сформульовано в даних Методичних рекомендаціях, розроблених на основі загальних рекомендацій ЧНТУ.

2. Ознайомлення з рекомендованою тематикою випускних кваліфікаційних робіт, затвердженою на кафедрі. Випускна кваліфікаційна робота виконується згідно з тематикою, яка затверджується рішеннями кафедри туризму та ради ННІ бізнесу, природокористування і туризму. Тематика випускних кваліфікаційних робіт щорічно коригується з урахуванням розвитку відповідної галузі, потреб регіону, набутого на кафедрах досвіду, побажань роботодавців і рекомендацій ЕК. Орієнтовний перелік тем випускних кваліфікаційних робіт представлений в *Додатку А*.

3. Вибір теми випускної кваліфікаційної роботи, призначення керівника та зовнішнього рецензента. Здобувачам вищої освіти надається право вільного вибору теми. При цьому рекомендується керуватися власними дослідницькими інтересами, наявністю відповідних джерел, а також власними напрацюваннями, здобутими при написанні курсових робіт на попередніх курсах.

Разом із вибором теми визначається *база дослідження*, на матеріалах якої буде виконуватися робота. Це повинно бути підприємство туристичної індустрії, готельно-ресторанного бізнесу, санаторно-курортного господарства, музейної справи, сфери розваг тощо будь-якої форми власності та організаційно-правової форми господарювання, яке є юридичною особою і має самостійну звітність. Можливе написання роботи на базі державних та установ місцевого самоврядування, громадських організацій, які беруть участь у регулюванні розвитку туризму. Діяльність обраного підприємства або установи повинна створювати можливість інформаційного забезпечення дослідження обраної проблеми. Це означає, що напрям та специфіка діяльності підприємства мають відповідати темі роботи, підприємство повинно мати необхідні матеріали за темою та порівняльні економічні показники за період не менше ніж за 3 роки.

Вибрана тема узгоджується з науковим керівником. Необхідні матеріали збираються впродовж терміну проходження переддипломної практики.

4. Подання відповідної заяви здобувача вищої освіти на ім'я завідувача кафедри (*Додаток Б*).

5. Обговорення з науковим керівником змісту випускної кваліфікаційної роботи, розробка завдання та графіку його виконання. Форма завдання на випускну кваліфікаційну роботу та календарного плану наведена в *Додатку В*. УВАГА! КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

РОЗДРУКОВУЄТЬСЯ НА ЗВОТНОМУ БОЦІ ЛИСТКА ІЗ ЗАВДАННЯМИ! Завдання для випускної кваліфікаційної роботи повинні бути оформлені керівником спільно із здобувачем вищої освіти та затверджені завідувачем кафедри туризму.

На період виконання випускних кваліфікаційних робіт на кафедрі складається *графік консультацій наукових керівників*, згідно з яким забезпечується систематична співпраця здобувача вищої освіти і наукового керівника. Систематичні консультації допомагають випускнику у виборі методів дослідження, контролі дотримання вимог до змісту й оформлення випускної кваліфікаційної роботи, своєчасному усуненню відхилень та недоліків. Оперативне та уважне виконання рекомендацій керівника сприяє своєчасному поданню випускної кваліфікаційної роботи, є запорукою успішного захисту.

6. Пошук потрібної інформації – збирання матеріалів на підприємстві чи установі під час проходження переддипломної практики, робота з літературою в бібліотеках, наукових установах тощо.

У процесі підготовки до написання випускної кваліфікаційної роботи самостійно підбираються й вивчаються літературні джерела, складається бібліографія. Допомогу здобувачу вищої освіти в цьому надає науковий керівник, а також працівники бібліотек. Самостійний пошук літературних джерел здійснюється за допомогою бібліотечних каталогів (систематичного, алфавітного, електронного), реферативних журналів, бібліографічних довідників, пошукових сервісів в мережі Інтернет. Починати складання бібліографії треба з монографій, бо саме в них містяться основні положення наукової методології і методики дослідження, найважливіші теоретичні положення. Особливу увагу слід звернути на періодичні наукові видання: журнали, збірники наукових праць, де можна знайти останні результати досліджень спеціалістів, а також рекламні проспекти, web-сайти місцевих адміністрацій, громадських організацій, туристичних фірм, в яких можна знайти необхідний фактичний матеріал.

Після складання бібліографії з теми випускної кваліфікаційної роботи починається її вивчення. Перший крок – побіжний перегляд матеріалів з метою отримання загального уявлення про їх зміст і цінність для роботи.

7. Попереднє ознайомлення з літературними джерелами є основою для складання плану випускної кваліфікаційної роботи. План повинен відповідати меті та завданням дослідження. Складний план включає: вступ; 3 розділи, кожен з яких складається з 2-4 взаємопов'язаних і логічно побудованих питань, що дозволяють розкрити тему; висновки до розділів, загальні висновки. План обов'язково узгоджується з науковим керівником.

8. Аналіз зібраного матеріалу, проведення економічних розрахунків.

Після формування плану роботи та уточнення мети та завдань здійснюється більш ретельне опрацювання літературних джерел. Прискорити цілеспрямований відбір і вивчення літератури допоможе чітка орієнтація дослідника на тему проблеми та основні її питання (розділи і підрозділи). Опрацювання літератури повинно стимулювати власні ідеї. Уважне ознайомлення з будь-яким текстом повинне викликати певні думки, гіпотези, які відповідають власному погляду на речі.

Зроблені нотатки групуються за проблемами (розділами). Робота не обов'язково повинна включати весь зібраний матеріал. До тексту відбираються ті основні проблеми, які дають можливість повно розкрити зміст теми.

Обов'язковим елементом наукової етики та культури написання наукових робіт, у тому числі і випускних кваліфікаційних, є обов'язкові посилання в тексті роботи на використані джерела. Це дозволяє не лише оцінити особистий внесок дослідника у вивчення обраної проблематики, ступінь його самостійності та творчості мислення. Дослідник має можливість підкріпити правильність своїх думок цитатами авторитетних науковців, що працюють над даною проблематикою.

Загальні правила цитування такі:

- текст цитати починається і закінчується лапками, та наводиться в тій граматичній формі, в

- якій він поданий у джерелі, зі збереженням особливостей авторського написання;
- цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту та без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками;
- кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;
- при непрямому цитуванні (викладі думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і давати відповідні посилання на джерело.

9. Написання першого варіанту випускної кваліфікаційної роботи, обговорення з науковим керівником результатів роботи. Формування тексту випускної кваліфікаційної роботи відбувається шляхом систематизації й обробки зібраних матеріалів з кожної позиції плану. До тексту вносяться тільки старанно підібрані й цілеспрямовано проаналізовані матеріали. На цьому ж етапі виконуються обчислення, обґрунтовуються пропозиції, формулюються висновки, підбирається ілюстративний матеріал (графіки, рисунки, таблиці). У процесі роботи визначається необхідність доповнення додатковими матеріалами. При цьому можуть використовуватися різні матеріали: карти, звіти, статистичні дані і т.ін. Одержаний чорновий варіант випускної кваліфікаційної роботи доповнюється, уточнюються деякі положення, остаточно формулюються усі висновки й пропозиції.

Текст випускної кваліфікаційної роботи повинен чітко і логічно розкривати поставлені завдання і відповідати наміченим пунктам плану.

10. Доопрацювання та оформлення випускної кваліфікаційної роботи. Передача роботи на перевірку науковому керівнику.

11. Отримання письмового висновку наукового керівника.

Відгук – це оцінка керівником рівня підготовки випускної кваліфікаційної роботи, що включає в себе обґрунтування актуальності теми, оцінку логічності і структури викладення матеріалу, якості огляду і аналізу літератури, коректності посилань і цитувань, правильності формулювання власних висновків, відповідності висновків меті та завданням, якості оформлення та апробації результатів.

12. Попередній захист випускної кваліфікаційної роботи. За рішенням кафедри може бути призначений попередній захист, на якому випускник знайомить комісію з основними положеннями випускної кваліфікаційної роботи, які виноситимуться на захист.

13. Отримання зовнішньої рецензії. Рецензія – це оцінка випускної кваліфікаційної роботи, що надається висококваліфікованими спеціалістами виробничих і наукових організацій, працівниками та НПП вищих навчальних закладів.

14. Подання випускної кваліфікаційної роботи в Інформаційний центр запобігання та виявлення плагіату ЧНТУ (підрозділ наукової бібліотеки) для проходження процедури виявлення рівня оригінальності тексту. УВАГА! РОБОТА МАЄ БУТИ ПОДАНА НЕ ПІЗНІШЕ, НІЖ ЗА ДВА ТИЖНІ ДО ЗАХИСТУ!

З метою контролю та самоконтролю керівник та автор випускної кваліфікаційної роботи в процесі її підготовки можуть використовувати будь-які програмо-технічні засоби. Рекомендуються до використання програми «eТХТ Антиплагіат» та «Advego plagiatus», які знаходяться у відкритому доступі в мережі Інтернет. Рекомендовані он-лайн ресурси пошуку плагіату знаходяться за посиланнями:

<http://www.content-watch.ru/text/>

<http://text.ru/>

<http://www.miratools.ru/>

Проходження експертизи у Інформаційному центрі відбувається за направленням (Додаток Д). За результатами експертизи адміністратор Інформаційного центру запобігання та виявлення плагіату надає Акт перевірки на плагіат (Додаток Е). Якщо **Коефіцієнт подібності 1** (рівень запозичень, знайдених у джерелах, які складаються з фрагментів тексту, які містять щонайменше 5 слів) **більше 50%**, а **Коефіцієнт подібності 2** (рівень запозичень, знайдених у джерелах, які складаються з фрагментів тексту, які містять щонайменше 25 слів) **більше 40%**, робота направляється на доопрацювання. За результатом доопрацювання керівник приймає рішення щодо додаткової експертизи або допуску роботи до захисту. Своє рішення він оформляє у формі довідки про відсутність плагіату.

15. Подання випускної кваліфікаційної роботи завідувачу випускової кафедри і отримання у нього дозволу на її захист. У разі відсутності плагіату та позитивних відгуків наукового керівника і зовнішньої рецензії, випускну кваліфікаційну роботу реєструють на кафедрі і передають на розгляд завідувачу кафедри. Останній має прийняти рішення про допуск здобувача вищої освіти до захисту випускної кваліфікаційної роботи на засіданні ЕК. Випускна кваліфікаційна робота, яка не відповідає вимогам щодо змісту та оформлення, написана без дотримання затвердженого завдання, не містить матеріалів конкретного дослідження теми на реальному підприємстві, обґрунтованих пропозицій, а також не має зовнішньої рецензії, до захисту не допускається.

16. Підготовка виступу, презентації та ілюстративного матеріалу для захисту випускної кваліфікаційної роботи в ЕК.

17. Захист випускної кваліфікаційної роботи в ЕК.

РОЗДІЛ 4 ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ, ОБСЯГІВ ТА СТРУКТУРИ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Зміст випускної кваліфікаційної роботи визначається її тематикою. При цьому необхідно виходити з переліку завдань, визначених з науковим керівником, і по яких зібрані матеріали під час проходження переддипломної практики.

Виклад змісту випускної кваліфікаційної роботи має бути доказовим, послідовним, логічно побудованим та науково аргументованим.

Обсяг випускної кваліфікаційної роботи **освітнього ступеню бакалавр** має складати – 60-80 сторінок основного тексту, не враховуючи таблиць на сторінку, списку використаних джерел, додатків.

Випускна кваліфікаційна робота **освітнього ступеню магістр** за обсягом повинна бути в межах 90-110 сторінок друкованого тексту, не враховуючи таблиць на сторінку, списку використаних джерел та додатків.

За структурою випускна кваліфікаційна робота повинна містити:

- *Титульний аркуш (Додаток Ж)*
- *Завдання на випускну кваліфікаційну роботу та календарний план (Додаток В)*
- *Анотацію та ключові слова (Додаток З)*
- *Перелік умовних позначень (за потреби)*
- *Зміст*
- *Вступ*
- *Основну частину (складається з теоретичної, аналітичної та практичної частин)*
- *Висновки та пропозиції по кожному розділу*
- *Висновки та пропозиції*
- *Перелік посилань*

– *Додатки*

Титульний аркуш випускної кваліфікаційної роботи оформляється згідно зі зразком, наведеним у *Додатку Ж*)

Бланк завдання – заповнює здобувач вищої освіти, підписує керівник роботи, затверджує завідувач кафедри (Додаток В)

Бланк календарного плану – заповнює здобувач вищої освіти та підписує керівник роботи (Додаток В)

В **анотації** випускної кваліфікаційної роботи (1 сторінка до 800 знаків) вказується прізвище та ініціали автора, назва роботи, коротко описується зміст та результати основних розділів роботи. Після цього у називному відмінку наводяться ключові слова (слова специфічної термінології за темою, які найчастіше зустрічаються у випускній кваліфікаційній роботі). Кількість ключових слів – 5-7.

Анотація має бути написана українською та однією з іноземних мов (переважно-англійською), розміщуватися на окремому аркуші разом із ключовими словами та передувати змісту (Додаток З).

Зміст знаходиться на початку випускної кваліфікаційної роботи. Він містить назву структурних частин роботи і нумерацію сторінок, з яких вони починаються, зокрема вступ, розділи, підрозділи (параграфи), висновки до розділів, висновки, перелік посилань, додатки.

Вступ.

Вступ повинен містити:

1.) **обґрунтування актуальності** обраної теми (чому в даний час важливо її досліджувати, які існують проблеми, пов'язані з недостатнім вивченням даного питання, які причини змушують дослідника проводити наукові пошуки);

2.) **характеристику ступеня вивченості проблеми**, в якій вказується, ким, коли і які аспекти досліджувалися, і наскільки глибоко, тобто дається огляд використаної літератури. Якщо тема достатньо розроблена у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі, треба обґрунтувати доцільність її подальшого доопрацювання;

3.) **огляд специфіки джерельної бази**, де слід згрупувати джерела за типами і видами; розділити їх за важливістю, якістю інформації. *Наприклад: „Інформаційною базою послужили роботи ... (прізвища основних авторів зі списку посилань з указанням року публікації робіт у круглих дужках), матеріали преси ... (яких видань), фактичні дані ... (яких установ)“;*

4.) **визначення об'єкту та предмету дослідження**. *Об'єктом дослідження* прийнято називати те, на що спрямована пізнавальна діяльність дослідника. Це процеси або явища навколишнього матеріального світу або форми його відображення у людській свідомості, які породжують проблемну ситуацію і обрані для дослідження. Об'єкт дослідження може бути спільним для різних наукових напрямів і навіть наук. *Предметом дослідження* є досліджувані з певною метою властивості, характерні для наукового пізнання. Це визначення певного «фрагменту» дослідження як припущення про найсуттєвіші для вивчення обраної проблеми характеристики об'єкта. Під предметом дослідження розуміється те, що знаходиться в межах об'єкта і завжди співпадає з темою дослідження;

5.) **визначення мети та завдань дослідження**. **Мета** – це результат, який хочуть отримати при проведенні дослідження, тобто виявлення недоліків і проблем, обчислення нових показників, розробка або поліпшення методики, оцінка рівня розвитку, формулювання програми розвитку, виведення формули, визначення параметрів або властивостей об'єкту і так далі. Процес виконання роботи (вивчення, дослідження, аналіз, виробництво, виготовлення тощо) метою не є. **Завдання дослідження** – це етапи, послідовність виконання роботи, ті дії, які необхідно виконати для досягнення поставленої мети, вирішення проблеми, перевірки гіпотези дослідження. Структура (зміст) роботи звичайно є повним відображенням вирішуваних завдань;

6.) **перелік методів дослідження***

7.) **методику дослідження***, яка відповідає на запитання про те, як було отримано результат, за допомогою яких методів, в яких умовах. Методика – це спосіб, алгоритм

виконання дослідження, сукупність методів. Звичайно для здобувача вищої освіти вона є запозиченою у когось («робота виконувалася по аналогії з ...»), але може бути розроблена самостійно;

8.) наукову новизну* - перелічуються результати самостійного аналітичного та експериментального характеру;

9.) практичну значущість результатів дослідження*, яка може полягати в можливості рішення практичної задачі, проведення подальших наукових досліджень або використання в процесі підготовки фахівців;

10.) Апробацію роботи* - перелік назв статей, тез доповідей, підготованих за матеріалами роботи, виступів на науково-практичних конференціях та інших наукових заходах.

Позиції, позначені (*) – обов'язкові для кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «магістр»

Обсяг вступу – 5-6 сторінок.

Основна частина.

Основна частина складається з 3-х розділів, в яких послідовно розкривається зміст роботи та реалізуються завдання дослідження.

У першому, теоретичному, розділі, як правило, розглядаються теоретичні аспекти досліджуваного питання, робиться літературний огляд з предмета дослідження, критично аналізуються різні погляди, здійснюється їх наукова класифікація, обґрунтовуються основні фактори, обумовлені станом справ у галузі (сфері діяльності) тощо. Теоретичне обґрунтування, суть, значення, класифікаційні характеристики, історія та сучасні тенденції предмета дослідження, методичні підходи викладаються якомога просто і стисло. Бажано проілюструвати текст графічними матеріалами – схемами, графіками, діаграмами тощо.

Відповідно до обраної теми випускної кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти, працюючи над першим розділом, самостійно вивчає літературні джерела (книги, брошури, наукові статті, офіційні документи, відомчі матеріали), що дає змогу визначити теоретичні основи досліджуваних питань. Варто також використовувати широкі можливості пошуку потрібної інформації за допомогою Інтернету.

Слід звернути увагу на те, що цитуючи будь-яке джерело інформації, необхідно обов'язково робити посилання на нього, оскільки воно є предметом інтелектуальної власності.

Теоретичне обґрунтування, суть, значення, класифікаційні характеристики, історія та сучасні тенденції предмета дослідження, методичні підходи повинні мати певні елементи полемічності, розкривати власну позицію щодо обраних методів дослідження, що дає змогу перейти в наступному розділі до конкретного аналітичного дослідження. Глибоке вивчення матеріалів різних джерел інформації дозволяє здобувачу вищої освіти усвідомити сучасний стан питань, що стосуються теми, визначити обсяг і характер матеріалів, необхідних для написання другого і третього розділу випускної кваліфікаційної роботи.

Для констатації та обґрунтування загальнотеоретичних висновків та тенденцій необхідно використовувати статистичні щорічники і збірники «Статистичний щорічник України» (або «Україна в цифрах»), статистичні бюлетені: «Туризм в Україні», «Готельне господарство України», «Санаторно-курортне господарство» за відповідні роки та інше. Як правило, перший розділ складається з трьох підрозділів (параграфів). Рекомендований обсяг розділу – 20-25 (бакалаври), 25-30 (магістри) сторінок.

Розділ другий – це експериментальна чи аналітична частина роботи. Він містить 2-3 підрозділи (параграфи), в яких здобувач вищої освіти, використовуючи зібраний матеріал, аналізує та розкриває зміст тих питань, що підлягають вивченню на прикладі конкретного підприємства (установи, організації).

У підрозділах (параграфах) кожного розділу дається опис, характеристика сучасного стану досліджуваної проблеми на об'єкті дослідження, ґрунтовний аналіз із використанням накопиченого фактичного матеріалу та теоретичних знань, певного методичного інструментарію.

Джерелом інформації є планові та фактичні показники господарської діяльності, статистична та бухгалтерська звітність, дані управлінського обліку, які не є предметом

комерційної таємниці, накази, розпорядження, регламентуючі документи, результати спостережень, опитувань і обстежень та інших методів збирання первинної інформації, які використовував здобувач вищої освіти під час переддипломної практики.

Особливе значення має правильне узагальнення накопиченого фактичного матеріалу, групування та обробка даних, на основі яких проводиться кваліфікований аналіз, обґрунтовуються пропозиції.

Аналіз обов'язково повинен кореспондуватися з методологічним матеріалом, розкритим у попередньому розділі. Усі аналітичні розрахунки, таблиці, графіки, діаграми мають супроводжуватися тлумаченням та висновками, які дозволяють визначити сутність управлінських процесів, що спостерігаються в організації, їх особливості, тенденції, створити базу для виявлення невикористаних резервів.

Аналіз проблеми має здійснюватись з урахуванням чинників позитивної та негативної дій.

Текст випускної кваліфікаційної роботи слід підкріпити реальними документами, що наводяться в додатках, і які обов'язково супроводжуються стислим коментарем.

Для підтримки набутих навичок роботи на ПЕОМ і вмінь алгоритмізації та складання програм кожен здобувач вищої освіти у випускній кваліфікаційній роботі повинен використати комп'ютерну техніку. Комп'ютер та стандартні програмні продукти необхідно використати не тільки для друку, оформлення тексту та ілюстрацій, набору таблиць. Обов'язковою умовою є формування здобувачами вищої освіти економічної постановки задач з предмета дослідження та подальший аналіз основних економічних показників за розробленим алгоритмом, що дає можливість автоматизувати та спростити трудомісткі розрахунки. Це завдання можливо вирішити шляхом адаптації стандартних програм або розробити власну програму у будь-якому сучасному програмному середовищі.

Рекомендований обсяг розділу – 25-30 (бакалаври), 30-40 (магістри) сторінок.

Третій, рекомендаційний розділ, як правило, містить кілька взаємопов'язаних підрозділів (параграфів), які поступово розкривають конкретні науково обґрунтовані пропозиції щодо поліпшення управління та підвищення ефективності роботи підприємства, яке досліджується. Пропозиції щодо вдосконалення діяльності підприємства відповідно до напрямку дослідження повинні бути детально обґрунтовані, спираючись на висновки, отримані у другому розділі.

Запропоновані рекомендації, методи, моделі та конкретні заходи повинні відповідати таким вимогам:

- не суперечити чинному законодавству і нормативним документам;
- бути спрямованими на вдосконалення системи менеджменту, впровадження сучасних управлінських технологій, що у свою чергу, позитивно впливає на кінцеві економічні результати діяльності підприємства;
- бути науково обґрунтованими, а також враховувати перспективні напрями роботи підприємств галузі (сфери діяльності) у цілому.

Пропозиції щодо удосконалення управління та підвищення ефективності господарювання на підприємстві згідно з обраною темою роботи мають бути підтверджені відповідними розрахунками.

Для економічних розрахунків та обґрунтування пропозицій теж доцільно використовувати ПЕОМ та сучасні програмні продукти. Можливо запропонувати власну комп'ютерну програму.

Рекомендований обсяг розділу – 20-25 (бакалаври), 25-35 (магістри) сторінок.

Наприкінці кожного розділу рекомендується сформулювати **ВИСНОВКИ** із стислим викладом наведених у розділі наукових і практичних результатів.

Висновки.

Ця частина випускної кваліфікаційної роботи являє собою її коротке резюме. У висновках стисло наводять найбільш важливі теоретичні положення, які містять формулювання вирішеної проблеми, оцінку результатів дослідження щодо відповідності мети випускної

кваліфікаційної роботи та поставлених у вступі завдань. Вони мають бути чітко сформульованими, мати конкретний характер, витікати з наслідків дослідження і розкривати результативність (ефективність) запропонованих для підприємства рекомендацій; умови, методики, моделі їх практичного застосування тощо. У висновках не можна наводити пропозиції, які не були розглянуті у третьому розділі.

Висновки нумерують.

Обсяг висновків і пропозицій не повинен перевищувати 4—5 сторінок.

Перелік посилань

Перелік посилань – елемент бібліографічного апарату, відбиває самостійну творчу роботу автора і свідчить про рівень проведеного дослідження.

Список повинен містити всі використані джерела, що подаються у такій послідовності:

- Закони України (у хронологічній послідовності);
- Укази Президента та Постанови Кабінету Міністрів України (у хронологічній послідовності);
- інструкції та нормативні акти міністерств, інших установ та відомств (у хронологічній послідовності);
- наукова, навчально-методична, спеціальна література, періодичні видання, видані українською або російською мовами (мовою оригіналу);
- наукова, навчально-методична, спеціальна література, видана іноземними мовами (мовою оригіналу);
- джерела ресурсів Інтернет та інших електронних джерел.

Перелік посилань подається в алфавітному порядку і повинен містити до 50-60 назв.

Відомості про джерела, які включені до списку, необхідно подавати згідно вимог державного стандарту ДСТУ 8302:2015 (Додаток И).

Додатки

Після списку використаних джерел наводяться додатки. Додатки до випускної кваліфікаційної роботи мають містити інформаційні матеріали, що становлять базу аналітичних досліджень згідно з обраною темою. Крім того, у додатки доцільно включати допоміжний матеріал, потрібний для повноти сприйняття випускної кваліфікаційної роботи: таблиці допоміжних цифрових даних; інструкції, методики, реальні документи підприємства, фотографії, рекламні матеріали, проміжні математичні доведення, формули, розрахунки; опис алгоритмів і програм вирішення завдань на ПЕОМ, що розроблені в процесі виконання випускної кваліфікаційної роботи; ілюстрації допоміжного характеру.

За наявності у здобувача вищої освіти наукових публікацій (статті, тези доповідей, брошури тощо), які відповідають темі випускної кваліфікаційної роботи та напряму наукового дослідження (самостійні або у співавторстві), їх ксерокопію необхідно представити у додатках (титул збірки наукових праць, зміст, текст публікації автора). Інформація про наукові публікації та апробацію результатів наукових досліджень здобувача вищої освіти на наукових конференціях надається у «Вступі» роботи із посиланнями на відповідний додаток.

Ілюстративні матеріали.

Ілюстративні матеріали покликані ілюструвати, перш за все, основний зміст виступу здобувача вищої освіти на захисті, звільняючи доповідача від необхідності зупинятися на поясненні сутності певних об'єктів, характеристик, процесів, заходів, характеризувати статистичний матеріал словами. Здобувач вищої освіти на власний розсуд підбирає ілюстративний матеріал і представляє його у вигляді плакатів та папок (по кількості членів комісії) або електронної презентації. Вимоги до оформлення ілюстративного матеріалу подано у розділі 5.

Текст випускної кваліфікаційної роботи повинен бути відредагованим, стилістично витриманим як наукове дослідження. У тексті роботи не допускається застосовувати обороти розмовної мови або публіцистичного стилю. Особливо уважним треба бути при застосуванні синонімів. В науці близькими за змістом словами можуть позначатися різні поняття.

Науковий, діловий текст не вимагає емоційних засобів виразу. Слововживання в роботі має бути максимальне точним, позбавленим стилістичних прикрас. Не допускається застосування оборотів розмовної мови, професіоналізмів, довільних словотворень, скорочень слів, що не встановлені правилами орфографії і державними стандартами.

Науковій літературі властива манера безособового викладу матеріалу. Не вживаються особові займенники «я» і «ми». Замість фрази «я вважаю...» краще використовувати вирази «на наш погляд», «на нашу думку», «на думку автора» і тому подібне.

Не слід надмірно вживати іноземні слова і складно побудовані речення. В той же час слід уникати надмірно коротких, слабо між собою пов'язаних фраз, таких, що допускають подвійне тлумачення тощо. Необхідно стежити за тим, щоб не втрачалася основна думка, і постійно контролювати відповідність змісту розділів їх заголовкам. Кінець кожного розділу, пункту або абзацу повинен мати логічний перехід до наступного.

Оформлення випускної кваліфікаційної роботи здійснюється у відповідності з вимогами кафедри (Розділ 5).

РОЗДІЛ 5

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Загальні вимоги

Випускна кваліфікаційна робота подається у надрукованому за допомогою комп'ютера вигляді, на одній стороні стандартного аркуша білого паперу формату А4. Текст повинен розміщуватися на сторінці з дотриманням таких полів: ліве – 25 мм, праве – 10 мм, верхнє і нижнє – 20 мм. При цьому використовуються такі *параметри комп'ютерного друку*: міжрядковий інтервал – 1,5 (до 32 рядків на сторінці), шрифт – Times New Roman, 14 кегль. Розмір абзацного відступу – 1,25 мм.

При оформленні таблиць дозволяється використовувати інтервал – 1, а шапки таблиць та дані можна виконувати меншим шрифтом за розміром, але не менше ніж 10 кеглем.

Якість рисунків та ілюстративного матеріалу має бути високою. Скорочення, символи та спеціальні терміни подаються у випускній кваліфікаційній роботі після їх повної назви при першому згадуванні. Якщо у роботі в значній кількості наводяться маловідомі скорочення, нові символи, позначення, то їх перелік надається перед вступом і відображається у змісті як «Перелік умовних позначень».

Текст основної частини випускної кваліфікаційної роботи поділяють на розділи та підрозділи (параграфи), можливо підпункти. Заголовки та назви структурних частин роботи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами по центру сторінки. Заголовки підрозділів (параграфів) друкують з абзацу маленькими літерами (крім першої великої). Крапку в кінці заголовків не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Відстань між заголовком та текстом повинна дорівнювати одному рядку.

Кожну структурну частину випускної кваліфікаційної роботи (вступ, розділи, висновки, список використаних джерел, додатки) починають з нової сторінки.

Нумерація структурних частин роботи

Нумерацію розділів, підрозділів (параграфів), додатків, рисунків, таблиць подають *арабськими цифрами* без знака №. „ЗМІСТ”, „ВСТУП”, „ВИСНОВКИ”, „СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ” не нумеруються. Номер розділу ставлять після слова „Розділ”, без крапки, а потім з нового рядка друкують заголовок розділу.

Підрозділи (параграфи) нумеруються арабськими цифрами в межах кожного розділу. Номер підрозділу (параграфу) складається із номера розділу і номера підрозділу (параграфу), розділених крапкою, наприклад: 1.2 (другий параграф першого розділу). Потім у тому ж рядку наводять заголовок підрозділу (параграфу).

Нумерація сторінок випускної кваліфікаційної роботи має бути наскрізною, включаючи ілюстрації, і проставляється в правому верхньому куті аркуша без крапки. *Першою сторінкою є титульний аркуш*, який включається до загальної нумерації сторінок. На титульному аркуші, аркушах, де наводяться завдання, календарний план, анотація, та аркуші „Зміст” номер сторінки не ставлять. Нумерація проставляється зі „Вступу” (як правило, це сторінка 6).

Ілюстрації

Ілюстрації виконуються за допомогою комп’ютера у чорному кольорі. Ілюстрації (схеми, графіки, рисунки тощо) в кваліфікаційній роботі необхідно подавати безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Вони повинні мати назву та номер. Усі ілюстрації (графіки, схеми) називають рисунками і позначають словом „Рис.”. Номер рисунку складається із номера розділу та порядкового номера рисунку, розділених крапкою, наприклад: Рисунок 2.3 (третій рисунок другого розділу).

Номер та назва рисунку розміщується *під відповідним рисунком по центру*. Наприклад, другий рисунок третього розділу:

Рисунок 3.2 - Назва рисунка

Таблиці

Цифровий матеріал роботи подається у вигляді таблиць, кожна з яких повинна мати номер та змістовний заголовок. Слово „Таблиця”, її номер (з великої літери, курсив) та назва розташовується над таблицею по центру. Таблиці, як і рисунки, нумеруються в межах розділу.

Графи у таблиці нумерують тільки тоді, коли у тексті є на них посилання або коли таблицю необхідно перенести (продовжити) на наступну сторінку. В такому випадку на наступній сторінці роботи у правому верхньому куті пишуть слова „Продовження табл.” і зазначають її номер.

Таблицю (або ілюстрацію) після першого посилання на неї у тексті розташовують таким чином, щоб її можна було розглядати без повороту роботи. Якщо таке розміщення неможливе, таблиці (чи ілюстрації) розміщують так, щоб для їх перегляду достатньо було повернути роботу за годинниковою стрілкою.

Приклад побудови таблиці (таблиця 2.1 – перша таблиця другого розділу):

Таблиця 2.1 - Назва таблиці*

Головка	Назва	Назва	Назва	Назва
Рядки	Назва			
	Назва			

* Складено за джерелом () або Розраховано автором на основі ().

У таблицях слід обов’язково зазначити одиниці вимірювання (відповідно до стандартів). Якщо всі одиниці вимірювання є однакові для всіх показників таблиці, вони наводяться у заголовку через кому. Чисельні величини у таблиці повинні мати однакову кількість десяткових знаків. Заголовки колонок таблиць слід починати з великої літери, підзаголовки – з маленьких (якщо вони складають одне речення із заголовком) і з великих (якщо вони самостійні).

Заголовок кожної таблиці має бути, якщо можливо, коротким. Слід уникати повторів тематичного заголовка у заголовках граф, чітко зазначити одиниці вимірювання показників.

Лаконічності потребують назви боковика. Слова, що повторюються, слід виносити до узагальнюючих заголовків, об'єднувальних рубрик.

Якщо колонок багато, таблицю можна поділити на частини і розмістити одну над одною у межах однієї сторінки. Якщо рядки або колонки таблиці виходять за формат сторінки, то в першому випадку в кожній частині таблиці повторюють її шапку, а в другому – боковик.

Якщо текст, який повторюється в графі таблиці, складається з одного слова, його можна замінити лапками; якщо з двох або більше слів, то при першому повторенні його замінюють словами «Те саме», а далі лапками. Якщо цифрові або інші дані в рядку таблиці не наводяться, то там ставиться прочерк (-).

Формули

Формули, на які є посилання у роботі, повинні нумеруватися у межах розділу арабськими цифрами. Номер формули має складатися із номера розділу і порядкового номера формули, розділених крапкою, наприклад: (2.3) – третя формула другого розділу. Номер формули проставляється в дужках з правого боку навпроти формули. Посилання вказують порядковим номером формули в дужках, наприклад „... у формулі (2.3)”.

Пояснення значень символів і коефіцієнтів слід подавати безпосередньо під формулою у тій послідовності, в якій вони наведені у формулі. Значення кожного символу (коефіцієнта) подають з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова „де” без двокрапки. Рівняння і формули слід виділяти вільними рядками. Вище і нижче кожної формули залишають не менше одного вільного рядка. Якщо рівняння не вміщується в один рядок, його слід перенести на інший після знака рівності „=” або знаків „+”, мінус „-”, множення „x” і ділення „:”.

Посилання

Якщо у тексті випускної кваліфікаційної роботи наведено цитати, статистичні дані, запозичений матеріал та ін., необхідно зробити посилання на першоджерела. Посилання на інформаційні джерела оформляється у квадратних дужках. Вказується номер джерела за списком посилань та номер сторінки. Наприклад, [5, с 19].

Посилання на ілюстрації, формули, таблиці випускної кваліфікаційної роботи, вказують їх порядковими номерами, додатки – літерами. Наприклад: рис. 2.2, формула (3.3), таблиця 3.1, Додаток А.

Джерела, з яких запозичені таблиці та рисунки подають безпосередньо після таблиць та рисунків. В такому разі після таблиці чи рисунку пишуть: *Складено за джерелами* [5, с 27]. Далі роблять інтервал та продовжують текстову частину.

У повторних посиланнях на ілюстрації і таблиці вказують скорочено слово „дивися”, наприклад: „див. рис. 1.1”.

Перелік посилань

Джерела, включені до списку використаних джерел, наводяться у відповідній послідовності (Розділ 4). Відомості про джерела слід подавати згідно з вимогами ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання» із обов'язковим зазначенням назв праць.

Основними елементами бібліографічного опису є інформація про: автора (-ів); назву твору; місце видання, видавництво; рік видання та обсяг публікації.

Список розташовують в алфавітному порядку за прізвищами авторів або першої літери назв творів Авторів, які мають однакові прізвища, записують за алфавітним порядком їхніх ініціалів. Праці одного автора записують за першими буквами назв його праць. Прізвища авторів наводяться у тій послідовності, в якій вони подані у виданні, та розділяють комами.

Джерела, видані різними мовами, розміщують у такий спосіб: кирилицею, а потім – латиницею.

Якщо у випускній кваліфікаційній роботі використано праці, що розповсюджені на правах рукопису (кандидатські, докторські дисертації, автореферати дисертацій), то при бібліографічному описі використовують інформацію, подану на титульному аркуші.

Приклади оформлення зразків бібліографічного опису використаних джерел наведено у додатку *И*.

Додатки

Додатки оформлюються як продовження випускної кваліфікаційної роботи і розміщуються в порядку посилань у тексті роботи. Додаток повинен мати заголовок, надрукований малими літерами з першої великої літери симетрично до тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток» і поряд – велика літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, О, Ч, Ь, наприклад, Додаток А, Додаток Б і т. д. Єдиний додаток позначається як додаток А.

Текст кожного додатку за необхідності може бути поділений на розділи й підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатку (літеру) і крапку, наприклад: „А.2” – другий розділ додатку А; „В.3.1” – перший підрозділ третього розділу додатку В.

Ілюстрації, таблиці і формули, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатку, наприклад: „рис. Д.1.2” – другий рисунок першого розділу додатку Д; „формула (А.1)” – перша формула додатку А.

Ілюстративний матеріал. Оформляється із дотриманням загальних вимог до оформлення таблиць та рисунків. Він повинен мати титульну сторінку із зазначенням відомчої установи, навчального закладу та кафедри, на якій виконувалась робота, теми, виконавця та його наукового керівника. Обов'язковими складовими ілюстративних матеріалів повинні бути аркуші, де вказано зміст роботи, об'єкт, предмет, мета та завдання дослідження.

РОЗДІЛ 6 РЕЦЕНЗУВАННЯ ТА ЗАХИСТ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Державна атестація спеціаліста передбачає захист випускної кваліфікаційної роботи, яка є підсумком навчання за програмою підготовки бакалавра, магістра.

До захисту випускної кваліфікаційної роботи допускаються здобувачі вищої освіти, які успішно склали заліково-екзаменаційні сесії, завершили переддипломну практику та захистили звіт з неї, склали випускний кваліфікаційний іспит.

Підготовка до захисту випускної кваліфікаційної роботи відбувається у такій послідовності.

Виконана здобувачем вищої освіти випускна кваліфікаційна робота подається науковому керівникові, який перевіряє її, готує відгук, в якому оцінює як якість виконання власне роботи, так і працю здобувача вищої освіти над нею. Керівник робить висновок про можливість захисту роботи на відповідному аркуші завдання, а також підписує її на титульній сторінці.

Випускна кваліфікаційна робота проходить зовнішнє рецензування. Рецензент пише рецензію. Рецензія повинна містити об'єктивну оцінку випускної кваліфікаційної роботи і відображати:

- актуальність теми, повноту і якість виконання роботи;
- наукову, технічну і економічну доцільність і новизну;
- дослідницькі навички автора, його уміння аналізувати, узагальнювати і робити висновки;
- переваги і недоліки випускної кваліфікаційної роботи.

Рецензія повинна відзначати відповідність поставлених завдань і результатів дослідження, теоретичну і практичну значущість випускної кваліфікаційної роботи і закінчуватися оцінкою роботи, що рецензується.

Робота проходить експертизу на виявлення плагіату.

Робота проходить передзахист.

У разі позитивної оцінки робота повинна бути оформлена належним чином, допущена до захисту завідувачем кафедри туризму і переплетена (як правило, в палітурній майстерні). На титульній сторінці здобувач вищої освіти ставить *свій підпис*.

Щоб отримати допуск до захисту, при написанні роботи необхідно уникати наступних основних недоліків, що часто зустрічаються:

1. Відхід від теми, коли назва роботи, її структура і фактичний зміст не збігаються.
2. Дослівне списування матеріалу з базового підручника, з інших книг і чужих матеріалів.
3. Механічне копіювання випускних кваліфікаційних робіт і рефератів з Інтернету, що порушує найважливішу вимогу до випускних кваліфікаційних робіт – самостійність. При встановленні факту копіювання робота не допускається до захисту!
4. Обсяг роботи менший за рекомендований (60-80 аркушів - бакалаври) (90 -110 аркушів - магістри).
5. Відсутність логіки, слабкий зв'язок однієї думки з іншою, безсистемний виклад матеріалу.
6. Повторення одних і тих же положень, стилістичні погрішності.
7. Розгляд суті проблеми у вступі, хоча даний розділ роботи для цього не призначений.
8. Використання застарілого статистичного і фактичного матеріалу, який не відображає сучасні явища.
9. Неправильно пронумеровані сторінки змісту і не повністю виділені розділи в тексті (тільки цифрами, без назви).
10. Кожний розділ повинен починатися з окремої сторінки.
11. Посилання на джерела в тексті мають бути практично на кожній сторінці, з вказівкою номерів сторінок джерел і можливістю відрізнити свій текст від запозиченого.
12. Немає повної ув'язки посилань на літературу з переліком джерел (є посилання – немає джерела, є джерело – немає посилань).
13. У переліку посилань не повністю перераховані всі частини бібліографічного опису джерела (прізвище і ініціали автора, місце і рік видання, сторінка тощо).
14. В посиланнях на Інтернет необхідно вказувати не тільки адресу сайту або сторінки, але й автора, назву документа, назву сайту і дату звернення.

Захист випускних кваліфікаційних робіт проводиться на відкритих засіданнях ЕК. В ЕК випускник представляє наступні матеріали:

- роздруковану й переплетену роботу;
- відзив наукового керівника;
- зовнішню рецензію;
- акт перевірки на плагіат;
- довідка про відсутність плагіату (за необхідності);
- ілюстративні матеріали у вигляді плакатів, папок або презентації.

Захист випускних кваліфікаційних робіт проходить в наступному порядку:

- інформація секретаря ЕК про автора й тему роботи, оцінки, виставлені науковим керівником та зовнішнім рецензентом;
- доповідь випускника тривалістю до 8 хвилин;
- відповіді на питання членів ЕК і присутніх на захисті.

Доповідь структурно складається з трьох частин:

вступ – до 2–х хвилин (короткий зміст вступу в роботу – обґрунтування вибору теми, мета, задачі, методика дослідження тощо);

інформація про виконану роботу – до 3–х хвилин (послідовно за розділами основної частини, - що автором самостійно здійснено, проаналізовано, розраховано тощо);

повний виклад результатів дослідження, що складають предмет захисту – до 4 хвилин (тобто зміст висновків роботи).

На креслення, графіки, таблиці, представлені до ЕК, випускник посилається в ході доповіді.

Процедура захисту протоколюється секретарем комісії. За результатами захисту випускної кваліфікаційної роботи на закритому засіданні члени ЕК приймають рішення щодо оцінки захисту і роботи (враховуючи відзив керівника, рецензента, зміст доповіді, відповіді на запитання), про присвоєння випускнику відповідної кваліфікації і про видання йому диплома. Результати захисту випускних кваліфікаційних робіт оцінюються за стобальною системою й оголошуються наприкінці засідання ЕК, оцінки фіксуються у протоколі та у залікових книжках здобувачів вищої освіти.

Засідання ЕК оформляється протоколом, до якого вносяться відповідні оцінки за захист, записуються запитання членів ЕК і присутніх на захисті, зазначається одержаний освітній ступінь, а також назва державного документа про вищу освіту (диплом), який видається випускникові ВНЗ. Протокол підписують голова і члени ЕК, що брали участь у засіданні.

Екзаменаційна комісія після завершення роботи складає звіт, в якому відображаються: основні кількісні показники щодо рівня і якості успішності проведених захистів; характеристики виконаних випускних кваліфікаційних робіт щодо можливості впровадження конкретних пропозицій у практику діючих підприємств, рівня застосування сучасних інформаційних і комп'ютерних технологій в аналітичних дослідженнях тощо.

Здобувач вищої освіти, який отримав на захисті випускної кваліфікаційної роботи незадовільну оцінку, відраховується із ВНЗ, у цьому випадку йому видається академічна довідка встановленого зразка. За ним залишається право бути повторно допущеним до захисту випускної кваліфікаційної роботи протягом наступних трьох років. Повторно випускна кваліфікаційна робота виконується за наявності заяви здобувача вищої освіти про допуск до захисту, дозволу ректора і рішення випускової кафедри про затвердження теми і об'єкта дослідження, призначення наукового керівника. На вимогу кафедри тему випускної кваліфікаційної роботи може бути змінено, або в межах тієї самої теми матеріали роботи здобувач вищої освіти може суттєво оновити і доповнити.

Якщо захист випускної кваліфікаційної роботи не відбувся з поважних причин, про що здобувач вищої освіти у ЕК має подати відповідні документи, ректор ВНЗ може подовжити термін його навчання до наступного терміну роботи ЕК із захисту випускних кваліфікаційних робіт, але не більше як на один рік.

РОЗДІЛ 7 ЗАГАЛЬНІ КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Випускна кваліфікаційна робота має продемонструвати: вміння автора логічно та аргументовано викладати матеріал, коректно використовувати статистичні та математичні методи для аналізу проблем; опанування ним сучасних методів наукового дослідження, проведення експериментів, навички роботи, власні узагальнення та висновки, вміння працювати з літературою.

Критеріями оцінювання є:

- чіткість, повнота та послідовність розкриття кожного питання плану;
- глибина опрацювання і широта обхвату теми;
- ступінь використання джерел;
- уміння аналізувати зібраний матеріал;
- грамотність та стиль викладу;
- правильне оформлення роботи відповідно державних стандартів (при значних відхиленнях від встановлених вимог робота може бути взагалі не допущена до захисту, або це суттєво вплине на загальну оцінку);
- якість доповіді здобувача вищої освіти і його відповідей на питання та критичні зауваження.

Виявлення порушення здобувачами вищої освіти правил професійної етики – плагіату, фальсифікації даних і хибного цитування – є підставою для недопуску роботи до захисту.

Під плагіатом розуміється наявність прямих запозичень без відповідних посилань на всі друквані й електронні джерела, захищені раніше кваліфікаційні роботи і дисертації.

Під фальсифікацією даних розуміється підробка або зміна початкових даних з метою доказу правильності висновку (гіпотези тощо), а також умисне використання хибних даних як основи для аналізу.

Під хибним цитуванням розуміється наявність посилань на джерело, коли дане джерело такої інформації не містить.

Випускна кваліфікаційна робота оцінюється за п'ятибальною (стобальною) шкалою. Рішення щодо підсумкової оцінки приймається більшістю голосів членів ЕК за результатами публічного захисту з урахуванням висновків наукового керівника та рецензента.

Оцінка „**відмінно**” виставляється тоді, коли здобувач вищої освіти вільно володіє проблемою, здійснює самостійний аналіз опрацьованого матеріалу, робота виконана самостійно і відзначається змістовністю, повнотою і логічністю, при її підготовці було використано широке коло учбової, методичної, додаткової літератури, зроблено необхідні розрахунки, таблиці, ілюстрації, висновки та пропозиції достатньо обґрунтовані, робота правильно оформлена, ілюстративні матеріали відповідають вимогам до змісту та оформлення, науковий керівник та зовнішній рецензент виставили високі оцінки, випускник брав участь у роботі наукових конференцій та має наукові публікації.

Оцінка „**добре**” виставляється за самостійно виконану на досить високому рівні роботу, але: при захисті здобувач вищої освіти, виявивши добру підготовку, допускає неточності у трактуванні окремих проблем, відчуває певні труднощі в теоретичному їх узагальненні, неповно відповідає на поставлені питання; тема розкрита не повно, дещо порушена логіка викладу матеріалу; здобувач вищої освіти не використав усіх можливостей літературних і практичних джерел; робота оформлена з деякими недоліками; ілюстративні матеріали не повністю відображають сутність доповіді; науковий керівник та зовнішній рецензент виставили високі оцінки.

Оцінка „**задовільно**” виставляється, якщо здобувач вищої освіти орієнтується у обраній темі, але не може без допомоги зробити висновки, пов'язати теоретичні узагальнення з практичними рекомендаціями, не повністю відповідає на питання членів комісії, висновки та пропозиції не достатньо обґрунтовані, робота та ілюстративний матеріал оформлені з порушеннями існуючих вимог, науковий керівник та зовнішній рецензент виставили задовільні оцінки.

Оцінка „**незадовільно**” виставляється тоді, коли здобувач вищої освіти навіть за наявності дипломної роботи, яка допущена до захисту, не орієнтується в проблемі, читає доповідь з листа, не може представити належним чином результати дослідження, не відповідає на запитання членів комісії та присутніх, не має ілюстративного матеріалу, науковий керівник та зовнішній рецензент виставили задовільні оцінки.

Орієнтовна тематика випускних кваліфікаційних робіт

Розвиток туризму в Україні

1. Ринок туристичних послуг України (або одного з регіонів) і перспективи його розвитку в умовах глобалізації.
2. Ринок готельно-ресторанних послуг України (або одного з регіонів) і перспективи його розвитку в умовах глобалізації.
3. Аналіз і оцінка туристичного потенціалу України (або одного з її регіонів).
4. Розвиток сільського туризму в Україні (або одному з її регіонів).
5. Розвиток екологічного туризму в Україні (або одному з її регіонів).
6. Розвиток екстремального туризму в Україні (або одному з її регіонів).
7. Розвиток спортивно-оздоровчого туризму в Україні (або одному з її регіонів).
8. Розвиток оздоровчо-лікувального туризму в Україні (або одному з її регіонів).
9. Розвиток паломницького туризму в Україні (або одному з її регіонів).
10. Формування і розвиток ринку рекреаційних і туристичних послуг України.
11. Проблеми розвитку соціального туризму в Україні (регіоні).
12. Розвиток дитячого туризму в Україні.

Розвиток туризму у світі

1. Ринок туристичних послуг Європейського РТР (або будь-якого іншого РТР чи країни) і перспективи його розвитку в умовах глобалізації.
2. Ринок готельно-ресторанних послуг Європейського РТР (або будь-якого іншого РТР чи країни) і перспективи його розвитку в умовах глобалізації.
3. Аналіз і оцінка туристичного потенціалу Європейського РТР (або будь-якого іншого РТР чи країни).
4. Розвиток сільського туризму в Європейському РТР (або будь-якого іншому РТР чи країні).
5. Розвиток екологічного туризму в Європейському РТР (або будь-якого іншому РТР чи країні).
6. Розвиток екстремального туризму в Європейському РТР (або будь-якого іншому РТР чи країні).
7. Розвиток спортивно-оздоровчого туризму Європейському РТР (або будь-якого іншому РТР чи країні).
8. Розвиток оздоровчо-лікувального туризму в Європейському РТР (або будь-якого іншому РТР чи країні).
9. Розвиток паломницького туризму в Європейському РТР (або будь-якого іншому РТР чи країні).
10. Формування і розвиток ринку рекреаційних і туристичних послуг Європейському РТР (або будь-якого іншому РТР чи країні).
11. Проблеми розвитку соціального туризму в Європейському РТР (або будь-якого іншому РТР чи країні).
12. Розвиток дитячого туризму в Європейському РТР (або будь-якого іншому РТР чи країні).

Маркетинг туризму

1. Конкурентоспроможність туристичних послуг: поняття, чинники і моделі.
2. Реалізація концепції маркетингу на ринку туристичних послуг.
3. Види і стратегії конкуренції на ринку туристичних послуг.
4. Сегментація ринку, позиціонування і брендинг туристичних послуг.
5. Організація ефективного просування і продажу турпродукту.

6. Організація рекламної діяльності на підприємствах індустрії туризму і оцінка її ефективності.
7. Організація системи управління взаєминами з клієнтами турфірм (готельних, ресторанних) підприємств і оцінка її ефективності.
8. Розробка стратегії формування лояльності споживачів у сфері туристичного (або готельного) бізнесу.
9. Імідж туристичного (або готельного) підприємства.
10. Інноваційні методи стимулювання попиту в індустрії туризму.

Менеджмент туризму

1. Організація і управління матеріальними ресурсами в готельному (або ресторанному) бізнесі.
2. Ефективність використання матеріальних ресурсів на підприємстві готельного господарства
3. Ефективність використання трудових ресурсів на підприємстві готельного господарства
4. Ефективність використання фінансових ресурсів на підприємстві готельного господарства
5. Ефективність використання інформаційних ресурсів на підприємстві готельного господарства

Управління персоналом

1. Формування і підтримка корпоративної культури підприємств індустрії туризму.
2. Оцінка продуктивності праці і шляху її підвищення на підприємствах індустрії туризму.
3. Управління продуктивністю праці на підприємствах готельно-ресторанного господарства.
4. Методи вирішення конфліктів на підприємствах індустрії туризму.
5. Управління персоналом на підприємствах індустрії туризму.
6. Соціальна відповідальність і партнерство в індустрії туризму.
7. Управління якістю туристичних послуг.

Підприємницька діяльність в туризмі

1. Розвиток малих форм підприємництва в індустрії туризму: вітчизняний і зарубіжний досвід.
2. Бізнес-план створення турагентства
3. Бізнес-план підприємства готельного господарства
4. Бізнес-план підприємства ресторанного господарства

Організація та технологія надання туристичних послуг

1. Методи обслуговування гостей і показники якості обслуговування в готельних (або ресторанних) підприємствах.
2. Організація обслуговування гостей в турфірмах (або готельних чи ресторанних підприємствах) і її вдосконалення.
3. Організація впровадження передових стандартів обслуговування на підприємствах туристичного бізнесу (або готельно-ресторанного господарства).
4. Інноваційні технології надання туристичних (або готельних чи ресторанних) послуг

Економічний аналіз діяльності туристичного підприємства

1. Аналіз фінансового стану підприємств індустрії туризму (на прикладі готелю, ресторану або турфірми).
2. Економічний аналіз ефективності діяльності підприємства індустрії туризму (на прикладі готелю, ресторану або турфірми).

Інформаційні технології в туризмі

1. Впровадження сучасних автоматизованих систем управління на підприємствах індустрії туризму.
2. Перспективи розвитку інформаційних технологій і систем на підприємствах індустрії туризму.
3. Сучасні централізовані системи бронювання в індустрії гостинності і туризму.

Орієнтовна тематика випускних кваліфікаційних робіт

Розвиток туризму в Україні

1. Ринок туристичних (або готельно-ресторанних) послуг України (регіонів) і перспективи його розвитку в умовах глобалізації.
2. Аналіз і оцінка туристичного потенціалу України (регіонів).
3. Розвиток внутрішнього і в'їзного туризму в Україні до 2020 року.
4. Проблеми розвитку сільського (екологічного, екстремального, спортивно-оздоровчого, оздоровчо-лікувального, паломницького) туризму в Україні (регіоні).
5. Соціально-економічні проблеми розвитку вітчизняного (або зарубіжного) туризму в умовах економічних криз.
6. Формування і розвиток ринку рекреаційних і туристичних послуг України.
7. Інтеграція України в світову індустрію туризму.
8. Транскордонне співробітництво в сфері туризму.
9. Процеси глобалізації в світовій індустрії туризму.
10. Формування і розвиток ринку праці індустрії гостинності і туризму.
11. Ринок праці туристичної сфери України (регіону).
12. Розвиток готельно-ресторанного господарства в Україні (регіоні).
13. Проблеми розвитку соціального туризму в Україні (регіоні).
14. Розвиток дитячого туризму в Україні.

Державне регулювання розвитку туризму

1. Державне регулювання туристичної діяльності в Україні.
2. Державне регулювання індустрії гостинності України.
3. Зарубіжний досвід державного регулювання якості обслуговування в індустрії гостинності (ресторанному господарстві).
4. Зарубіжний досвід розвитку індустрії гостинності і туризму (на прикладі окремих країн) і можливості його використання в Україні.
5. Методи державного регулювання якості послуг в індустрії гостинності.
6. Економічні методи державного регулювання розвитку готельно-туристичної сфери.

Прогнозування розвитку туристичної індустрії

1. Прогнозування розвитку індустрії туризму.
2. Методи прогнозування показників діяльності підприємств індустрії туризму.
3. Методи дослідження і прогнозування туристичних ринків.

Маркетинг туризму

1. Конкурентоспроможність туристичних послуг: поняття, чинники і моделі.
2. Реалізація концепції маркетингу на ринку туристичних послуг.
3. Види і стратегії конкуренції на ринку туристичних послуг.
4. Сегментація ринку, позиціонування і брендинг туристичних послуг.
5. Дослідження методів управління маркетингом на підприємствах індустрії туризму та їх вдосконалення.
6. Організація ефективного просування і продажу турпродукту (продукту діяльності підприємств індустрії гостинності).
7. Креативний маркетинг туристичного (ресторанного, готельного) підприємства (бізнесу).
8. Організація рекламної діяльності на підприємствах індустрії туризму і оцінка її ефективності.
9. Організація маркетингової служби на підприємствах індустрії туризму, її ефективність і шляхи вдосконалення.

10. Дослідження життєвого циклу продукту (послуги) підприємств індустрії туризму (на прикладі готелю, ресторану, турфірми).
11. Організація системи управління взаєминами з клієнтами турфірм (готельних, ресторанних) підприємств і оцінка її ефективності.
12. Розробка стратегії формування лояльності споживачів у сфері туристичного (готельного, ресторанного) бізнесу.
13. Імідж (планування, формування, просування) туристичного (готельного, ресторанного) підприємства.
14. Інноваційні методи стимулювання попиту в індустрії туризму.
15. Торгова марка туристичного (готельного, ресторанного) підприємства.
16. Маркетинговий аналіз діяльності підприємств індустрії туризму

Менеджмент туризму

1. Програмно-цільові методи планування і управління готельно-туристичними комплексами.
2. Управління господарсько-фінансовою діяльністю на підприємствах готельно-ресторанного господарства.
3. Стратегічне управління турфірмою (підприємством готельно-ресторанного господарства).
4. Ризик-менеджмент як частина управління комерційною діяльністю турфірми (підприємства готельного і ресторанного господарства).
5. Організація внутрішньофірмового управління в турфірмі (готельно-ресторанному господарстві).
6. Оптимізація управлінської структури підприємств індустрії туризму.
7. Організаційна структура турфірми (готельно-ресторанного комплексу) і її вдосконалення.
8. Управління матеріально-технічною базою на підприємствах індустрії туризму.
9. Організація і управління матеріальними ресурсами в готельному, ресторанному і туристичному бізнесі.
10. Оцінка ефективності інвестиційних проектів в туризмі.
11. Ефективність використання матеріальних, трудових, фінансових і інформаційних ресурсів в готельному (ресторанному) підприємстві.
12. Управління знаннями на підприємствах індустрії туризму як спосіб підвищення їх конкурентоспроможності.
13. Технології ухвалення управлінських рішень на підприємствах індустрії туризму.

Управління персоналом

1. Формування і підтримка корпоративної культури підприємств індустрії туризму.
2. Соціально-психологічні аспекти управління в індустрії туризму.
3. Оцінка продуктивності праці і шляху її підвищення на підприємствах індустрії туризму.
4. Управління продуктивністю праці на підприємствах готельно-ресторанного господарства.
5. Методи вирішення конфліктів на підприємствах індустрії туризму.
6. Управління персоналом на підприємствах індустрії туризму.
7. Управління професійною кар'єрою працівників туристичних підприємств.
8. Особливості управління персоналом на малих підприємствах індустрії туризму.
9. Аналіз кадрової структури і трудового потенціалу підприємства індустрії туризму.
10. Компетенції персоналу підприємств індустрії туризму: визначення, формування і моніторинг в процесі управління ними.
11. Соціальна відповідальність і партнерство в індустрії туризму.
12. Стратегічне управління персоналом підприємств індустрії туризму.
13. Управління якістю туристичних послуг.
14. Методи контролю якості послуг в індустрії туризму.

Освіта в туризмі

1. Маркетинг ринку освітніх послуг у сфері індустрії туризму.

2. Організація підготовки і перепідготовки управлінських кадрів для індустрії туризму.
3. Організація і ефективність професійного навчання в індустрії туризму.

Підприємницька діяльність в туризмі

1. Розвиток малих форм підприємництва в індустрії туризму: вітчизняний і зарубіжний досвід.
2. Підприємницька стратегія підприємств індустрії туризму.
3. Економіка і організація діяльності малих підприємств індустрії туризму.
4. Бізнес-план туристичного (готельного, ресторанного) підприємства: поняття і основні етапи розробки.

Планування в туризмі

1. Маркетингове планування на підприємствах індустрії туризму, його організація і ефективність.
2. Інвестиційний план в готельному і ресторанному господарстві: основні етапи і методи розробки.
3. Економіко-математичні методи планування діяльності туристичного (готельно-ресторанного) господарства.
4. Планування праці і соціального розвитку підприємства туріндустрії.
5. Планування собівартості туристичних послуг і шляхи її вдосконалення.
6. Планування ефективності діяльності турфірми (готельного, ресторанного) підприємства в умовах ринку.
7. Фінансовий план готелю і методика його розробки.
8. Фінансове планування в туристичному (готельному, ресторанному) підприємстві.
9. Зарубіжний досвід планування діяльності підприємств індустрії туризму і можливість його використання у вітчизняній практиці.

Організація та технологія надання туристичних послуг

1. Методи обслуговування гостей і показники якості обслуговування в готельних (ресторанних) підприємствах.
2. Організація обслуговування гостей в турфірмах (готельних, ресторанних підприємствах) і її вдосконалення.
3. Системи забезпечення безпеки в туристично-готельній сфері і їх ефективність.
4. Організація впровадження передових стандартів обслуговування на підприємствах туристичного бізнесу (готельно-ресторанного господарства).

Економічний аналіз діяльності туристичного підприємства

1. Аналіз фінансового стану підприємств індустрії туризму (на прикладі готелю, ресторану або турфірми).
2. Економічний аналіз ефективності діяльності підприємства індустрії туризму (на прикладі готелю, ресторану або турфірми).
3. Аналіз виконання плану по прибутку готельного (ресторанного) підприємства.
4. Внутрішньфірмовий комерційний розрахунок на підприємствах готельно-туристського комплексу.
5. Моніторинг і оптимізація фінансово-економічних процесів в туристичних підприємствах.

Інформаційні технології в туризмі

1. Впровадження сучасних автоматизованих систем управління на підприємствах індустрії туризму.
2. Перспективи розвитку інформаційних технологій і систем на підприємствах індустрії туризму.
3. Сучасні централізовані системи бронювання в індустрії гостинності і туризму.
4. Електронна комерція на підприємствах індустрії туризму.

Зразок заяви на затвердження теми випускної кваліфікаційної роботи

Завідувачу кафедри туризму ЧНТУ
к.е.н., проф. Зеленській О.О.
здобувача вищої освіти ____ курсу групи _____
Іванова Івана Івановича

Заява

Прошу затвердити тему випускної кваліфікаційної роботи: «Управління персоналом туристичної фірми»

Випускна кваліфікаційна робота буде виконуватись за матеріалами ТОВ „Мансана”, м. Київ, вул. Московська, 37/2, оф. 82.

дата

підпис здобувача вищої освіти

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Навчально-науковий інститут бізнесу, природокористування і туризму

Кафедра туризму

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри туризму

_____ к.е.н., проф. О.О. Зеленська
“ ___ ” _____ 20__ року

**ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ
НА ВИПУСКНУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ**

_____ (прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти у давальному відмінку)

Тема роботи _____

Тему затверджено наказом ректора
від “ ___ ” _____ 20__ року № _____

1. Вихідні дані до роботи _____

2. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які
потрібно
розробити) _____

3. Перелік графічного матеріалу (у разі необхідності)

Календарний план

№ п/п	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи	Термін виконання	Примітка
1	Вибір теми		
2	Підбір і опрацювання літератури		
3	Написання випускної кваліфікаційної роботи		
3.1.	Написання 1-го розділу		
3.2.	Написання 2-го розділу		
3.3.	Написання 3-го розділу		
4	Кінцеве оформлення		
5	Рецензування роботи		
6	Попередній захист		
7	Захист випускної кваліфікаційної роботи		

Завдання підготував:

Керівник _____

(підпис)

_____ (прізвище ім'я по батькові)

« ____ » _____ 20__ р.

Завдання одержав:

Здобувача вищої освіти _____

(підпис)

_____ (прізвище ім'я по батькові)

« ____ » _____ 20__ р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра _____

**Направлення
на перевірку на плагіат**

випускної кваліфікаційної роботи здобувача вищої освіти

_____ П. І. Б.

на тему: _____

_____ назва ВКР

На підставі службової записки керівника ВКР _____

(ПІБ)

Завідувач кафедри _____

(підпис)

_____ (ПІБ)

« _____ » _____ 2018р.

Акт перевірки на плагіат ВКР інформаційним центром запобігання та виявлення плагіату

Міністерство освіти і науки України
Чернігівський національний технологічний університет
Інформаційний центр запобігання та виявлення плагіату
ННІ бізнесу, природокористування і туризму

АКТ

перевірки на плагіат ВКР інформаційним центром запобігання та виявлення плагіату

За результатами перевірки випускної кваліфікаційної роботи

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

на тему: _____

встановлено:

- значення коефіцієнта подібності 1 (КП1) _____%;
(використовується для вивчення мовної незалежності автора документів).

- значення коефіцієнта подібності 2 (КП2) _____%;
(визначає частини документу, що містить фразу з 25 слів або більше знайдених в базах даних ЧНТУ, базі даних програми обміну базами даних, бази даних RefBooks або інтернет-ресурсів (за винятком бази даних правових актів).

- значення коефіцієнта подібності DLA (КП DLA) _____%.
(вказує відсоток аналізованого документа, який формується виключно з фраз 8 або більше слів, які знаходяться в Базі даних правових актів).

Звіт про технічну перевірку роботи (звіт подібності) додається.

Адміністратор ІЦЗВП

_____ (підпис)

_____ (ПІБ)

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

Навчально-науковий інститут бізнесу природокористування і туризму

Кафедра туризму

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

_____ к.е.н., проф. Зеленська О.О.

« _____ » _____ 20 ____ р.

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**«Рекламна діяльність на туристичних
підприємствах»**

242 «Туризм»

(шифр і назва спеціальності)

24 «Сфера обслуговування»

(галузь знань)

Виконавець:

Студент гр. _____

(прізвище, імя по батькові)

(підпис)

Керівник:

(посада)

(науковий ступінь, вчене звання)

(прізвище, імя по батькові)

(підпис)

Чернігів, 20 ____

Зразок анотації випускної кваліфікаційної роботи

АНОТАЦІЯ

випускної кваліфікаційної роботи

“Розвиток подійного туризму в Україні”

Випускна кваліфікаційна робота містить ... сторінок, ... таблиць, ... рисунків, список літератури з ... найменувань.

Об'єктом дослідження випускної кваліфікаційної роботи виступає туристична діяльність в Україні. Предметом дослідження випускної кваліфікаційної роботи є розвиток подійного туризму в Україні

Мета випускної кваліфікаційної роботи полягає в узагальненні теоретико-методичних та практичних засад дослідження розвитку подійного туризму в Україні та розробці практичних рекомендацій по його активізації

Завданнями випускної кваліфікаційної роботи є: визначити сутність подійного туризму, визначити фактори, які на нього впливають, узагальнити методи, які використовуються для дослідження рівня розвитку подійного туризму, дослідити ресурсну базу розвитку подійного туризму в Україні, охарактеризувати сучасний стан розвитку подійного туризму в Україні, визначити проблеми розвитку подійного туризму в Україні, ознайомитись із зарубіжним досвідом організації подійного туризму, на його основі запропонувати шляхи вирішення проблем розвитку подійного туризму, запропонувати проект організації музичного фестивалю в Чернігові.

За результатами дослідження сформульовані пропозиції щодо поживлення туристичної діяльності в Чернігові

Рік виконання кваліфікаційної роботи **2017**

Рік захисту роботи: **2017**

КЛЮЧОВІ СЛОВА: подійний туризм, фестивалі, подійні ресурси, організація, туристичні потоки

ABSTRACT

final qualification work

"Development of Event Tourism in Ukraine"

The final qualifying paper contains ... pages, ... tables, ... drawings, a list of literature from ... titles.

The object of study of graduation work is tourism activity in Ukraine. The subject of study of graduation work is the development of event tourism in Ukraine

The purpose of final qualification work is to summarize theoretical, methodological and practical principles of research on the development of event tourism in Ukraine and to develop practical recommendations for its activation.

The tasks of final qualification work are: to define the essence of the event tourism, to determine the factors influencing it, to generalize the methods used to study the level of development of incident tourism, to explore the resource base of the development of incident tourism in Ukraine, to describe the current state of development of incident tourism in Ukraine, to define problems of the development of event tourism in Ukraine, get acquainted with foreign experience in the organization of event tourism, on its basis offer ways to solve problems of development odiyoho tourism project offer organizations a music festival in Chernigov.

According to the results of the study, proposals are made for the revival of tourist activity in Chernihiv

Year of completion of qualification work 2017

Year of work protection: 2017

KEYWORDS: Event tourism, festivals, event resources, organization, tourist flows

Зразки бібліографічних описів використаних джерел

Вид джерела	Приклад оформлення
Навчальні посібники, підручники, монографії: один, два або три автори	Стафійчук В.І. Рекреалогія. Київ: Альтерпрес, 2008. 264 с. Мальська М.П., Гаталяк О.М., Ганич Н.М. Ресторанна справа: технологія та організація обслуговування туристів. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 304 с.
Без автора	
Збірник	Софія Київська: Візантія. Русь. Україна. Вип. II. Київ, 2012. 464 с.
Матеріали конференцій	Туризм і курорти: досвід Ізраїлю: Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 23-24 квіт. 2019 р.). Київ: Альфа-ПК, 2018. С. 57-58.
Багатотомні видання	Енциклопедія історії України: у 10 т. Київ: Наук. думка, 2013. Т. 10. 784 с.
Серіальні та продовжувані видання	
Газета	Світ: всеукр. тижн. / засн.: Мін-во освіти і науки України, Нац. акад. наук України. 1997, квітень — . Київ. Щотиж. 1997, № 1—5.
Журнал	Вісник Національної академії наук України: загальнонаук. журн. / засн.: Нац. акад. наук України. 1928, жовтень — . Київ. Щоміс. 2016, № 1—12.
Щорічники	Населення України, 1998 рік: демографічний щорічник. Київ: Б.в., 1999. 466 с.
Інші видання	
Закони	Про туризм: Закон України від 05.09.1995 р. № 324/95-ВР Київ: Парламентське видавництво, 1995. 16 с.
Правила	Правила пожежної безпеки в Україні. Затв. Мін-вом внутріш. справ України 30.12.2014. Чинний від 10.04.2015. Київ: Техніка, 2015. 157 с.
Стандарти	ДСТУ 4281 : 2004. Заклади ресторанного господарства. Класифікація. Київ, 2004. 12 с.
Автореферати дисертацій	Кірсенко М. В. Чеські землі в міжнародних відносинах Центральної Європи 1918-1920 років (Політико- дипломатична історія з доби становлення Чехословацької республіки): автореф. дис... д-ра іст. Наук. Київ, 1998. 36с.
Частина видання	
Складові частини журналу, газети	Бейдик О.О., Криницька Л.Л. Світові рекреаційно-туристські ресурси. <i>Український географічний журнал</i> . 2007. №2. С. 49-55.
Тези доповідей	Кравченко Н.О. Шляхи інноваційного розвитку рекреаційного господарства Полісся. <i>Сучасні тенденції розвитку економіки, освіти та науки в контексті євро інтеграції</i> : Матер. Всеукр. наук.-пр. конф. (Черкаси, 26-27 квітня, 2018) – Черкаси, 2018. С. 102-103
Електронні джерела.	
Опис ресурсу загалом	Наукові публікації і видавнича діяльність НАН України. Київ, 2018. URL: http://www.nas.gov.ua/publications (дата звернення: 19.03.2019).
Опис частини електронного ресурсу	Скиба М. Музей: статика чи динаміка? URL: http://www.museum-ukraine.org.ua/index.php?go=News&in=view&id=4537 (дата звернення 23.05.2019)